

Aan
De gemeenteraad van Zoetermeer

Zaakid
2025-079288

Van
Het college/ Wethouder Velzen

Datum
10 juni 2025

Onderwerp
2025-079288, Afdoening motie 2411-58 Bijstandsschulden

Bijlagen

Tijdens de behandeling van de Programmabegroting 2025-2028 en Tweede Tussenbericht 2024 op 11 november jl. heeft de raad [motie 2411-58 'Bijstandsschulden'](#) aangenomen.

Het college is daarmee verzocht:

- de gemeenteraad te informeren over het aantal bijstandsgerechtigden met schulden in Zoetermeer en over de aanpak van dit verschijnsel;
- hierin ook mee te nemen welke rol de preferente positie van de gemeente als schuldeiser heeft, en of het ook bij ons zo is dat het vaak mis gaat bij het begin en het eind van de uitkering, zoals beschreven in het onderzoek.¹

Aantal bijstandsgerechtigden met schulden

U heeft gevraagd om cijfers over het aantal bijstandsgerechtigden met schulden in Zoetermeer en over de aanpak hiervan.

In Zoetermeer hebben 1.378 mensen een openstaande bijstandsschuld met een totale waarde van circa 5,3 miljoen euro. De gemiddelde² schuld bedraagt 3.808 euro. Het openstaande bedrag bestaat voornamelijk uit vorderingen in verband met teruggevorderde bijstand, schending van de inlichtingenplicht en leenbijstand³. Van de 5,3 miljoen euro openstaand is ongeveer 147.240 euro van ondernemers. De gemiddelde⁴ schuld bij deze groep bedraagt 6.403 euro. Het gaat hierbij voornamelijk om leningen op grond van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), waaronder starterskredieten en levensonderhoud.

Tabel – Debiteuren bijstandsschulden (peildatum mei 2025)

	Openstaand bedrag (euro's)	Buiten invordering (euro's)	Debiteuren (euro's)	Aantal mensen
Totaal	5.307.006	-214.551	293.793	1.378
- Participatiewet	5.159.766	-208.781	257.527	1.355
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz)	147.240	-5.770	36.266	23

Het moment waarop een schuld ontstaat, verschilt per situatie. In de Participatiewet wordt een geldlening aangevraagd tijdens de bijstand (bijvoorbeeld leenbijstand voor woninginrichting en de eerste huur).

¹ Artikel Binnenlands Bestuur: [Bijstand veelvoorkomende bron van schulden](#); Onderzoek: [Bijstand veelvoorkomende bron van schulden - ESB](#).

^{2,3} Gewogen gemiddelde.

³ Zie begrippenlijst op pagina 3.

Terugvordering ontstaat relatief vaak bij de uitstroom uit de bijstand. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer in de laatste maand de inkomsten uit een nieuwe baan nog niet bekend zijn, maar de uitkering wel al is uitbetaald. Ook komt terugvordering voor bij schending van de inlichtingenplicht, zoals wanneer iemand ontvangen inkomsten niet, of niet tijdig, doorgeeft.

De meeste bijstandsgerechtigden en ondernemers met een actieve vordering betalen hun vordering minnelijk af, naar draagkracht. Of de gehele vordering moet worden terugbetaald hangt af van verschillende factoren. Er kunnen gegronde redenen zijn om (tijdelijk of definitief) af te zien van invordering. Denk hierbij aan het ontbreken van aflossingscapaciteit, een lopende gerechtelijke procedure, of toelating tot de schuldsanering. Ook komt het voor dat een debiteur is vertrokken naar een onbekende bestemming.

Preferente positie gemeente

De preferente positie van de gemeente is van belang bij het inzetten van dwanginvordering. Boetes en geldleningen zijn daarbij niet preferent, tenzij het gaat om teruggevorderde bedragen. Wanneer inwoners volgens afspraak aflossen, heeft de preferente rangorde in de praktijk geen merkbare gevolgen.

Preventief beleid

Wij zetten actief in op het voorkomen van schulden en het versterken van financiële stabiliteit van alle inwoners inclusief bijstandsgerechtigden. De aanpak omvat het stimuleren van vroegtijdige signalering, sociaal incasseren, het bieden van ondersteuning en bijdragen aan duurzame oplossingen. Dit doen we met een aantal samenhangende maatregelen:

- In de beschikking over bijstand staat waar inwoners terecht kunnen voor hulp bij schulden. Zo weten zij snel welke ondersteuning beschikbaar is.
- Inkomensregisseurs houden contact met de inwoner en signaleren zo vroeg mogelijk of er sprake is van (dreigende) geldproblemen. Zo nodig wijzen ze door naar schuldhelpverlening (SHV). Daarnaast wijzen ze inwoners actief op beschikbare regelingen en voorzieningen. Dit gebeurt via een checklist of gesprek, om te voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan.
- Wanneer de bijstand wordt beëindigd omdat de inwoner aan het werk gaat, ontvangen zij salaris van hun werkgever. Wanneer dit salaris lager is dan de bijstandsnorm die voor hen geldt, wordt het salaris door de gemeente aangevuld tot bijstandsniveau ('inkomstenverrekening'). Met de komst van de Participatiewet in balans, komt er een 'bufferbudget' dat een mogelijke oplossing kan bieden voor de schommelingen in inkomsten die ontstaan doordat iemand naast de uitkering gaat werken. Dit verhoogt de bestaanszekerheid en maakt de drempel naar deeltijdwerk beperkter. Bij de beantwoording van [motie 2306-73A: Maak werk van het bufferbudget](#) hebben wij uw raad per [memo](#) laten weten hoe wij naar het bufferbudget kijken.
- Zoetermeer hanteert het principe van sociaal incasseren. De gemeente is aangesloten bij het NVVK-convenant Lokale Overheid. Bij het treffen van betalingsregelingen wordt gekeken naar wat haalbaar is voor de inwoner. Ook uitstel van betaling of kwijtschelding is mogelijk, afhankelijk van de persoonlijke situatie.

De afdoening van moties vindt drie keer per jaar plaats. In dat kader stelt het college de raad voor motie motie 2411-58 als afgedaan te beschouwen.

Voor technische vragen kunt u zich wenden tot:

Naam : Mevrouw E. Fanoiki
Telefoonnummer : 079 - 346 8086
E-mailadres : e.fanoiki@zoetermeer.nl

OF Naam : Mevrouw E. Bernard
Telefoonnummer : 079 - 346 8974
E-mailadres : E.Bernard@zoetermeer.nl

Begrippenlijst

- **Schending inlichtingenplicht:** is een claim om een bedrag terug te vorderen dat onterecht is ontvangen, bijvoorbeeld als iemand frauduleus of ten onrechte een bijstandsuitkering heeft ontvangen.
- **Geldlening:** in principe moet de lening worden terugbetaald, maar de terugbetaling kan worden aangepast aan de situatie.
- **Leenbijstand:** de lening moet in principe worden terugbetaald, maar de gemeente kan in sommige gevallen uitzonderingen maken. Debiteur moet 36 termijnen naar draagkracht aflossen, daarna wordt het restant van de leenbijstand (ambtshalve of op verzoek) kwijtgescholden.
- **Bestuurlijke boete:** wordt opgelegd als iemand een overtreding van de Participatiewet maakt, bijvoorbeeld het niet verstrekken van relevante informatie of niet meewerken aan een onderzoek.
- **Verhaalbaar levensonderhoud:** de gemeente kan het betaalde bijstandsbedrag terugvragen van degene die onderhoudsplichtig is voor de bijstandsgerechtigde de onderhoudsplichtige, bijvoorbeeld ouders van een jong volwassene, of een ex-partner.
- **Verhaalbaar Leenbijstand:** de gemeente kan een leenbijstand verhalen op een ander persoon dan de directe ontvanger van de bijstand. Bijvoorbeeld waarbij de gemeente een ex-partner kan aanspreken op het terugbetalen van bijstand die aan hun kind is verleend.